

การส่งเสริมอาชีพโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (ห้องสมุดมีชีวิต)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ จังหวัดอุทัยธานี

ก่อนที่จะดำเนินโครงการห้องสมุดมีชีวิต องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่ได้ดำเนินโครงการบูรณาการเพื่อการแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำร่วมกับเทศบาลตำบลหนองขาหย่างในปีพ.ศ.2545 เพื่อใช้อุปโภคบริโภคและเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอ อีกทั้งเพื่อให้เกษตรกรได้มีทางเลือกหลังฤดูกาลทำนา ให้ใช้เวลาว่างทำอาชีพเสริม เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ และเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจน และการว่างงานของคนในพื้นที่ด้วย รวมทั้งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ประโยชน์จากน้ำที่ได้จากโครงการบูรณาการ จากนั้นจึงเกิดการริเริ่มโครงการห้องสมุดมีชีวิตขึ้น ซึ่งเป็นโครงการขยายผลจากโครงการดังกล่าว

วิธีใหม่

ในปี 2545 อบต.หนองไผ่ร่วมกับกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จัดทำ "การส่งเสริมอาชีพโดยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (ห้องสมุดมีชีวิต)" ให้เป็นศูนย์แลกเปลี่ยนความรู้ด้านทฤษฎีและการปฏิบัติในเรื่องเกษตรกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง คือการพัฒนาจากทุนเดิมที่มีอยู่ของชุมชนเป็นหลัก และให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ปัญหาการว่างงานและเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนใกล้เคียงแบบครบวงจร

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน :
ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: หนองขาหย่าง

จังหวัด: อุทัยธานี

ประชากร: 2,551 คน

พื้นที่: 19.62 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. ประชาสัมพันธ์โครงการ ชี้แจงให้ประชาชนในระดับตำบลเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการ
2. รวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มปลูกพืชสมุนไพร กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มผู้เลี้ยงกระบือ กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มไก่พื้นเมือง เพื่อให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และการปฏิบัติในระดับตำบล
3. นำเครื่องสีข้าวจำนวน 1 เครื่องซึ่งมีอยู่เดิมมาใช้ในโครงการ
4. ประสานงานขอความร่วมมือจากเกษตรกรในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูกผักปลอดสารพิษ แปลงนาข้าวปลอดสารพิษ และจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานประมงอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ โดยเป็นผู้ให้ความรู้ คำนวณนัดลดระยะเวลาในการดำเนินโครงการ
5. จัดตั้งห้องสมุดมีชีวิตให้เป็นศูนย์สาธิตการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงในระดับตำบล โดยได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนอื่นซึ่งเข้ามาศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น เรื่องการปลูกข้าวปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น
6. ขยายอัตราการผลิตข้าวปลอดสารพิษ โดยเฉพาะหมู่ 8 รวมจำนวนผู้ผลิตทั้งหมด 80 ครัวเรือน และผักปลอดสารพิษ จำนวน 4-5 ครัวเรือน จากนั้นส่งเสริมการผลิตข้าวในเชิงพาณิชย์ โดยนำข้าวปลอดสารพิษมาลงทะเลเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/ การลงทุน	1. งบต.หนองไผ่สนับสนุนงบประมาณจำนวน 100,000 บาท โดยแบ่งเป็นค่าใช้จ่ายดังนี้ 1.1 กิจกรรมการผลิตปุ๋ยชีวภาพ เช่น ปุ๋ยดินพร้อมปลูก ปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพ 1.2 การผลิตข้าวปลอดสารพิษ เช่น เครื่องขึ้นถุงพลาสติก ถุงบรรจุ 2. งบต.สนับสนุนเครื่องสีข้าวจำนวน 1 เครื่อง ราคา 500,000 บาท ซึ่งมีอยู่เดิม 3. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนสนับสนุนงบประมาณ
การระดมทุน	เงินบริจาคและเงินสมทบจากคณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อใช้บริหารจัดการทั่วไป จำนวน 5,000 บาท
อุปกรณ์/เครื่องมือ	1. เครื่องสีข้าว จำนวน 1 เครื่อง 2. เครื่องทำลายเศษวัชพืช จำนวน 1 เครื่อง 3. เครื่องอัดเม็ดสำหรับทำปุ๋ยอัดเม็ดชีวภาพจำนวน 1 เครื่อง 4. เครื่องขึ้นถุงพลาสติกจำนวน 1 เครื่อง
บุคลากร	1. เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานประมงอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ หน่วยงานละ 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำด้านวิชาการ และติดตามการดำเนินโครงการ 2. ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนประจำอำเภอ ประสานงานกับกลุ่มเกษตรกร 3. กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่จำนวน 7-8 กลุ่มเป็นผู้ร่วมดำเนินโครงการ

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กลางปี 2545	ประชาสัมพันธ์โครงการ ชี้แจงให้ประชาชนในระดับตำบลเตรียมความพร้อมในการดำเนินโครงการ	อบต.
2545	รวมกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ เช่น กลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มปลูกพืชสมุนไพร กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ กลุ่มผู้เลี้ยงกระบือ กลุ่มเลี้ยงปลา และกลุ่มไก่พื้นเมือง เพื่อดึงเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ และการปฏิบัติในระดับตำบล	อบต./คณะกรรมการหมู่บ้าน/สมาชิกกลุ่มเกษตรกร
2545	ประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชน ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานประมงอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ เป็นต้น โดยเป็นผู้ให้ความรู้ คำแนะนำด้านวิชาการ และประสานงานกับอบต. ตลอดระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	อบต./กลุ่มเกษตรกร

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
2545	ขอความร่วมมือจากเกษตรกรในการปรับปรุงพื้นที่ให้เหมาะสมกับการปลูกผักปลอดสารพิษ แปลงนาข้าวปลอดสารพิษ เป็นต้น	อบต./เกษตรอำเภอ/ พัฒนาชุมชนอำเภอ/ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ สมาชิกห้องสมุดมีชีวิต
ธันวาคม 2545	จัดตั้งห้องสมุดมีชีวิต ให้เป็นศูนย์สาธิตการเรียนรู้และการปฏิบัติในระดับตำบล หมู่ 8 บ้านหนองสะแก	อบต./เกษตรอำเภอ/ พัฒนาชุมชนอำเภอ/ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ สมาชิกห้องสมุดมีชีวิต
มกราคม 2546- ปัจจุบัน	ดำเนินงานโครงการ โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้กับคนในชุมชนอื่นที่เข้ามาศึกษา เช่น วิธีการปลูกข้าวปลอดสารพิษ ขยายอัตราการผลิตข้าวปลอดสารพิษ และผักปลอดสารพิษ พัฒนาวิสาหกิจชุมชนเชิงพาณิชย์ โดยนำข้าวปลอดสารพิษมาลงทะเบียนเป็นสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์	สมาชิกห้องสมุดมีชีวิต สมาชิกห้องสมุดมีชีวิต/ กลุ่มเกษตรกร หมู่ 8 สมาชิกห้องสมุดมีชีวิต/ อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร--

สำนักงานเกษตรอำเภอ

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ

สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ

สำนักงานประมงอำเภอ

ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

กลุ่มอาชีพเกษตรกรในพื้นที่

--บทบาทความร่วมมือ--

ทำหน้าที่ให้คำแนะนำด้านวิชาการและติดตามการดำเนินโครงการ

ให้คำแนะนำด้านวิชาการ, ประสานงานกับอบต. ติดตามการดำเนินโครงการ

ให้คำแนะนำด้านวิชาการและติดตามการดำเนินโครงการ

ให้คำแนะนำด้านวิชาการและติดตามการดำเนินโครงการ

สนับสนุนงบประมาณเพื่อจ้างวิทยากรประจำศูนย์

ผู้ร่วมดำเนินโครงการ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนในชุมชนไม่มีจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมของประชาชน เช่น การแสดงความคิดเห็น เกษตรกรไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น และไม่กล้าตัดสินใจ

2. ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เกษตรส่วนใหญ่มักใช้แนวคิดแบบดั้งเดิม คือ ใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชและแมลงมากเกินไป ก่อให้เกิดปัญหาสารเคมีตกค้างในดินและลงสู่ น้ำ ส่งผลให้จำนวนผลผลิตต่ำลงและขาดความปลอดภัย

หลังการดำเนินการ

1. เกษตรกรให้ความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน โดยเฉพาะผู้นำหมู่บ้านเป็นแกนนำในการนำร่องโครงการ
2. เกษตรกรมีทางเลือกในการประกอบอาชีพและมีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องมาจากการปรับเปลี่ยนวิธีคิด เช่น ในพื้นที่หมู่ 8 มีการทำเกษตรตามทฤษฎีใหม่สูงถึงร้อยละ 80 ของพื้นที่เกษตรทั้งหมดในหมู่บ้านจำนวน 2,322 ไร่ และหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพในการกำจัดเพลี้ย ซึ่งทำให้จำนวนผลผลิตเพิ่มขึ้น
3. เกิดกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน จนสามารถถ่ายทอดบทเรียนแก่เกษตรกรในพื้นที่และท้องถิ่นใกล้เคียงได้
4. ชาวปลอดสารพิษสามารถสร้างอาชีพและรายได้แก่เกษตรกร เนื่องจากมีชื่อเสียงและเป็นที่ต้องการมากขึ้น

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
ขาดความร่วมมือจากประชาชนในช่วงเริ่มต้นโครงการ	ดำเนินการรณรงค์สร้างความเข้าใจให้ประชาชนตระหนักถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชน และใช้กระบวนการสร้างความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการกับคนในชุมชน โดยได้รับความร่วมมือจากผู้นำชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และชุมชนในลักษณะพหุภาคี บนพื้นฐานของวัฒนธรรมชุมชนที่เกื้อกูลกัน
2. งบประมาณจาก อบต. และจากการบริจาคของคนในชุมชน
3. ศักยภาพและโอกาสของชุมชนท้องถิ่นที่เอื้อต่อการดำเนินโครงการ

ความเป็นไปได้ในการถ่ายทอดประสบการณ์

การนำโครงการนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อให้บังเกิดผลแก่ชุมชนควรคำนึงถึงเงื่อนไขดังนี้

1. แนวความคิดอุดมการณ์ของทีมงาน
2. ปัจจัยด้านวัฒนธรรมชุมชน ลักษณะของพื้นที่ ศักยภาพ โอกาสและสภาวะแวดล้อมของชุมชน
3. ทุนและงบประมาณ

ความต่อเนื่องของวิธีใหม่

1. มีแผนงานที่จะจัดให้เป็นหมู่บ้านนำร่องด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามแนวคิดทฤษฎีใหม่และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแบบอย่างการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้สนใจทั่วไป
2. มีแผนการประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของโครงการให้พื้นที่อื่นได้รับทราบ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยจะส่งโครงการห้องสมุดมีชีวิตเข้าประกวดในโครงการ "เพชรในถิ่น" ของกรมพัฒนาชุมชนและกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
3. กำลังมีการผลักดันชาวปลอดสารพิษให้เป็นผลิตภัณฑ์ OTOP

บทเรียนที่ได้รับ

1. พื้นฐานของการพัฒนาชุมชนให้ประสบผลสำเร็จคือ การดำเนินงานเคียงคู่กับวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นทุนเดิมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น วัฒนธรรมเอื้ออาทร ความสามัคคี และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น
2. การพัฒนาท้องถิ่นยังต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ลักษณะของพื้นที่ในท้องถิ่นศักยภาพ โอกาส และบริบทของชุมชนนั้นๆ

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นางอารี เชื้อนเพชร
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่
ที่อยู่ : หมู่ 4 ตำบลหนองไผ่ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี 61130
โทรศัพท์ : (056) 579-059, (01) 2819341

ชื่อ-นามสกุล : นายภูริลาภ อินทพรโสภิต
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลหนองไผ่
ที่อยู่ : หมู่ 4 ตำบลหนองไผ่ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี 61130
โทรศัพท์ : 056-579059, (01) 3795649

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 4 ตำบลหนองไผ่ อำเภอนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี 61130
ขนาดพื้นที่	19.62 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	2,578,879,69 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
งบประมาณรายได้	2,664,212บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	5 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 2 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	2,551 คน
จำนวนครัวเรือน	586 ครัวเรือน
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลหนองไผ่ ประกอบด้วยหมู่บ้าน 9 หมู่บ้าน พื้นที่ มีเส้นทางผ่านระหว่างจังหวัดอุทัยธานีไปยังมรดกโลก ห้วยขาแข้ง อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี และ สภาพพื้นที่เหมาะแก่การส่งเสริมด้านการเกษตร รวมทั้งประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยปลูกข้าวเป็นหลัก และมีอาชีพเสริมคือ เลี้ยงสัตว์ ทอดผ้า แปรรูปอาหารและรับจ้าง มีการรวมกลุ่มของ ประชาชนหลากหลายกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอาชีพ 15 กลุ่ม และกลุ่มออมทรัพย์ 7 กลุ่ม พื้นที่นี้ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ลำห้วย 9 สาย บึงและอื่นๆ 2 แห่ง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ได้แก่ ฝาย 15 แห่ง บ่อน้ำตื้น 74 แห่ง บ่อน้ำบาดาล 31 แห่ง สระ เก็บน้ำ 65 แห่งและระบบประปาหมู่บ้าน 7 แห่ง